

Ключові слова: сімейно-правова санкція, застосування санкцій сімейно-правових норм, імперативність, безстроковість, індивідуалізований характер

Тониевич Е.Д. Особенности санкций семейно-правовых норм

Данная статья посвящена исследованию вопроса об особенностях санкций семейно-правовых норм, которые дают возможность говорить об их самостоятельном отраслевом характере, и формируют, в результате, единый подход к определению понятия санкции семейно-правовой нормы. Отдельное внимание обращено особенностям применения семейно-правовых санкций.

Ключевые слова: семейно-правовая санкция, применение санкций семейно-правовых норм, императивность, безсрочность, индивидуализированный характер.

Toniyevych E.D. Features of familial-legal sanction

The article deals with issues of the concept of familial-legal features of sanctions, which allowed name their independent (separated) character, and, make a determination of familial-legal sanction. Separately heaved up the problem of features of application of familial-legal sanctions.

Key words: familial-legal sanction, application of familial-legal sanctions, imperativeness, permanentness, individualized character.

Уздейчук В.І.

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ЗАСАДИ РІВНОСТІ СТОПІН ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

УДК 347.4

Вступ. Використання наукою цивільного права саме терміну «рівність» є не випадковим. Саме у ньому сконцентрований величезний політико-правовий та соціально-філософський досвід попередніх поколінь, відображенні основні цілі приватноправового регулювання, напрями та результати розвитку цивільного права загалом.

В силу того, як складались відповідні історичні умови, ідея рівності розвивалась та змінювалась у цивільно-правових нормах, що регулюють суспільні відносини в Україні. Адже, норма права є тією зовнішньою оболонкою, яка покликана вивести рівність в ранг пріоритетних напрямів цивільного права України, наділивши її особливою легітимністю та стабільністю. Без перебільшень зазначимо, що саме на ідеї рівності базується все сучасне цивільне право України. Звідси, видається актуальним виявлення значення рівності при здійсненні регулювання відносин у приватно-правовій площині.

Метою статті є дослідження значення та виокремлення основних функцій засади рівності у сучасному цивільному праві України.

Результати. На сьогодні, рівність є визначальним критерієм усього цивільного права і цивільного законодавства. Саме рівність гарантує, що загальні засади цивільного законодавства мають однакову юридичну силу для

всіх суб'єктів цивільного права. Адже, основні засади підлягають неухильному дотриманню не тільки фізичними, юридичними особами, але й публічно-правовими утвореннями, а також законотворчими органами при прийнятті нових законів, зміні та доповненні чинних цивільно-правових норм і правозастосовними органами при вирішенні конкретних цивільно-правових спорів.

Рівність не є штучно створене і нав'язане індивідам явище ззовні, адже воно представляє собою притаманну саме приватному праву визначальну засаду, яка і посприяла відгалуженню і розподілу права на дві сфери – приватноправову та публічно-правову. Основною засадою приватного права є саме рівність сторін і так звана «координація», в той час як визначальною засадою публічного права – влада і підкорення, «субординація».

Змістова єдність приватного права і рівності проявляється як феномен суспільної свідомості, так як право сприймається людьми тільки як справедливе і рівне [2, с. 104].

Отже, рівність представляє собою загальну засаду права, яка відображає досягнутий рівень порядку в правовому спілкуванні приватних осіб в процесі задоволення їх потреб шляхом обміну матеріальними і нематеріальними благами. Рівність визначає і формує правову взаємодію фактично нерівних між собою осіб як рівних і незалежних один від одного, вільних учасників цивільних правовідносин, для яких існують єдині правила поведінки – правила про те, що можна робити у визначеному правовому полі.

Рівність у цивільному праві сприяє координації і балансу різних інтересів суб'єктів соціального життя держави, досягненню формальної визначеності у цивільних взаємовідносинах між ними, не дозволяючи при цьому привілеїв для окремих осіб. Якщо виникають певні суперечності, то саме завдяки категорії рівності у цивільно-правовому регулюванні суспільних відносин встановлюються єдині способи вирішення таких конфліктів, а також єдині засоби захисту порушених суб'єктивних прав.

Вище зазначене, дозволяє розглядати рівність в онтологічному значенні як певний соціальний фактор, що визначив формування і розвиток приватного права. Рівність в зазначеному розумінні є зовнішньою формою правового взаємовідношення суб'єктів в сфері обміну, розподілу та споживання тих чи інших благ. В гносеологічному значенні рівність є тією визначальною ідеєю, що характеризує зміст права, тобто, є загальною засадою приватного права, що визначає вектор напрямку і специфіку цивільно-правового регулювання суспільних відносин.

Таким чином, юридична рівність визначає єдиний механізм правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин у цивільному праві України.

У той же час, рівність як загальна засада цивільного права фіксує становище осіб у середині конкретного правовідношення, характеризує реалізацію суб'єктом можливостей, які закладені в цивільно-правових нормах.

Тобто, тут відбувається перехід від загального визначення юридичної рівності до відповідної моделі поведінки конкретних учасників цивільно-правових відносин.

Так, фізичні та юридичні особи, беручи участь у цивільному обігу, стають учасниками відповідного цивільного правовідношення, в межах якого вони здійснюють свої приватні інтереси. Такий персоніфікований зв'язок поміж ними регулюється цивільно-правовими нормами, які конкретизують правові приписи, перетворюючись при цьому у суб'єктивні права та юридичні обов'язки конкретно визначених осіб. Необхідно зазначити, що правове становище сторін конкретного правовідношення не може бути сталою, незмінною субстанцією, оскільки обсяг прав та обов'язків, умови їх реалізації, гарантії, способи захисту перебувають в безперервній динаміці, що у результаті обумовлює динаміку цивільного правовідношення в цілому.

З цього приводу, можна навести позицію, яку займає О. А. Кузнєцова, розкриваючи принцип рівності через дві його складові – зовнішню та внутрішню. На її думку, даний принцип виражається в рівності правових можливостей учасників цивільного обороту в їх загальному статусі, поза зв'язком з конкретним правовідношенням (зовнішня сторона), і в рівності правових можливостей учасників конкретного цивільно-правового відношення (внутрішня сторона) [1, с. 135].

Заслугує на підтримку дана позиція, оскільки багато цивілістів, при визначенні рівності як загальної засади цивільного права, залишають без уваги прояв рівності на рівні конкретного правовідношення, пов'язаного з діями визначених суб'єктів. В той час, коли рівність, і як принцип, і як загальна засада цивільного права, утворює цілісний складний правовий феномен, який може проявлятися на різних рівнях правового регулювання цивільних правовідносин.

При дослідженні поняття рівності у цивільному праві України необхідним видається визначення її функцій. Адже, в залежності від того, які саме функції виконує те чи інше правове явище, можна зробити висновок і про саме явище, його основні ознаки та критерії. Слід зазначити, що в українській цивілістичній літературі визначенню функцій юридичної рівності сторін уваги не приділялось.

На нашу думку, юридична рівність у цивільному праві здійснює функцію універсального нормативного регулювання.

Цивільна рівність відображає універсальність цивільного права та принципову можливість застосування цивільно-правових норм до будь-якого учасника цивільних відносин [3, с. 324].

Дійсно, така характеристика рівності як універсальність, інакше -загальність, абсолютність, передбачає закріплення в законі єдиних і уніфікованих правил поведінки, призначених для регулювання відносин фактично різних людей. Незважаючи на індивідуальність і неповторність людей, рівність передбачає виділення тієї загальної властивості, яка об'єднує

суб'єктів обміну, споживання і розподілу різних благ перед законодавцем у цивільно-правовій сфері. Це обумовлює встановлення рівної правоздатності у цивільному праві. Такі правовідносини суб'єктів регулюються по єдиному загальному масштабу і у рівній мірі. Тобто, рівність носить неперсоніфікований характер, що передбачає регулювання відносин невизначеного і абстрактного кола суб'єктів.

У той же час, звернена до всіх суб'єктів цивільного права засада рівності полягає в диференційованому підході до регулювання цивільних правовідносин. Звідси впливає функція персоніфікованого (диференційованого) правового регулювання, яка обумовлена необхідністю згладити реальну фактичну відмінність людей шляхом підтримки суб'єктів, що потребують підвищеного захисту. Для цього встановлюються допустимі обмеження в цивільних правах, переважні права для окремих категорій осіб, а також підвищені вимоги до окремих суб'єктів цивільного права.

В той же час, засада рівності в цивільному праві виконує функцію координації дій учасників цивільних правовідносин, яка полягає у тому, що набуття певних благ, особливо майнових, можливо лише шляхом забезпечення погодженої, злагодженої і ефективної співпраці всіх суб'єктів цивільного обороту, що в свою чергу сприятиме нормальному розвитку цивільних правовідносин.

Висновки. Значення засади рівності у цивільному праві України визначається виходячи із специфіки правового положення учасників цивільних правовідносин на двох рівнях. По-перше, закріплення загального і рівного правового статусу при встановленні правоздатності для всіх суб'єктів цивільного правовідношення. По-друге, при визначенні можливостей суб'єктів цивільного права у зв'язку з виникненням цивільного правовідношення. Засада рівності на цій стадії фіксує правове положення осіб усередині конкретного правовідношення, характеризує реалізацію суб'єктом можливостей, які закладені в цивільно-правових нормах.

Рівність як загальна засада цивільного права покликана виконувати наступні функції:

- 1) функцію універсального нормативного регулювання;
- 2) функцію персоніфікованого нормативного регулювання;
- 3) функцію координації дій учасників цивільних правовідносин.

1. Кузнецова О. А. *Нормы-принципы российского гражданского права.* – М. : Статус, 2006. – 269 с.
2. Пермяков Ю. *Лекции по философии права.* Самара: Изд-во Самарского университета, 1995. – 120 с.
3. Рабінович П. М. *Природно-правова рівність як основа цивільних відносин: спроба антропосоціального аналізу Проблеми філософії права.* – 2005. – Том III. – № 1-2. С. 318-326.

Уздейчук В.І. Значення та основні функції засади рівності сторін цивільних правовідносин

У статті проаналізовано значення рівності при здійсненні

регулювання відносин у приватноправовій площині, а також досліджено та визначено основні функції засади рівності у сучасному цивільному праві України.

Ключові слова : засада права, рівність, універсальність, функція рівності, функція універсального нормативного регулювання.

Уздейчук В.И. Значения и основные функции принципа (начала) равенства сторон гражданских правоотношений

В статье проанализировано значение равенства при осуществлении регуляции отношений в частноправовой плоскости, а также исследовано и определено основные функции принципа равенства в современном гражданском праве Украины.

Ключевые слова: принцип (начало) права, равенство, универсальность, функция равенства, функция универсального нормативного регулирования.

Uzdejchuk V.I. Value and basic functions principles of equality of sides of civil legal relationships

In the article the value of equality is analysed during realization of adjusting of relations in to privately legal to the plane, and also investigational and certainly basic functions principles of equality in the modern civil law of Ukraine.

Keywords : principle of right, equality, universality, function of equality, function of the universal normative adjusting.

Федюк Л.В.

ЗВ'ЯЗОК ПІДГАЛУЗІ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ З ІНШИМИ ЧАСТИНАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

УДК 347.121.2

При здійсненні своїх особистих немайнових прав у їх чистому вигляді, тобто для реалізації особистих немайнових прав не пов'язаних з майновими в приватно-правових відносинах, найчастіше використовуються норми цивільного законодавства, які зібрані в Книзі 2 Цивільного кодексу України „Особисті немайнові права фізичної особи”. Але варто сказати, що дані положення закону пов'язані з іншими частинами цивільного законодавства, так як і підгалузь особистих немайнових прав має зовнішні зв'язки з іншими частинами цивільного права.

Українськими дослідниками даного виду прав є Стефанчук Р.О., Давидова Н.О., Красицька Л.В., Устименко Н.В., Калітенко О.М., Чорнооченко С.І., Малюга Л.В. та інші вчені. Окремо питанням взаємозв'язків особистих немайнових прав прямо не займався в науці ніхто. Але все-одно, досліджуючи дані права, цивілісти не можуть оминати аналізу всіх частин цивільного права і обмежити себе лише Книгою 2 Цивільного кодексу України (далі ЦКУ).

Розглянемо, в чому ж ці зв'язки полягають.

Насамперед, положення Книги 2 пов'язані з Книгою 1 "Загальні